

Sygn. akt I AGa 144/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Wiklak (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Ochalska - Gola

SO (del.) Jarosław Pawlak

Protokolant: sekr. sąd. Dominika Gębka

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2020 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa K. D.

przeciwko L. M., M. Ł.,

S. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 28 stycznia 2019 r. sygn. akt X GC 961/18

1. oddala apelację;
2. zasądza od L. M., M. Ł., S. S. kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(...)

Sygn. akt I AGa 144/19

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa K. D. przeciwko L. M., M. Ł. i S. S. o zapłatę wyrokiem z dnia 28 stycznia 2019 roku zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 142.946,27 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty oraz ustalił, że pozwani ponoszą solidarnie na rzecz powoda koszty procesu w całości, zaś ich rozliczenie co do wysokości pozostawił referendarzowi sądowemu po prawomocnym zakończeniu sprawy.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, z których wynika, że pozwani L. M. – prezes zarządu, M. Ł. – zastępca prezesa, S. S. – zastępca prezesa przynajmniej od dnia 25 marca 2004 roku do 18 września 2017 roku byli członkami wieloosobowego zarządu Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo - Handlowego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

Strony łączyła wieloletnia współpraca gospodarcza. Powód w okresie jesienno-zimowy w 2012 roku wykonywał na rzecz PPUH (...) Sp. z o.o. w P. usługi w postaci wylewki cementowej oraz tynków cementowo-wapiennych. Wykonanie powyższych usług zostało potwierdzone wystawionymi przez powoda fakturami VAT nr:

- (...) z dnia 31 października 2012r. na łączną kwotę 66 235,50 zł brutto,
- (...) z dnia 19 grudnia 2012 r. na łączną kwotę 79 525,65 zł brutto.

Na poczet powyższych należności PPUH (...) Sp. z o.o. dokonała wpłaty kwoty 16.235,50 zł, zaspokajając częściowo należności wynikające z faktury VAT nr (...). W pozostałym zakresie zobowiązania wynikające w powyższych faktur nie zostały zaś uregulowane.

W dniu 11 marca 2013 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. jako wierzyciel złożyła do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika PPUH (...) Sp. z o.o. w P. w celu likwidacji majątku dłużnika. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt V GU 7/13.

W dniu 12 sierpnia 2013 roku PPUH (...) Sp. z o.o. w P. jako dłużnik złożył do Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim wniosek o ogłoszenie upadłości (...) spółki (...).

Postanowieniem z dnia 8 października 2013 roku w sprawie o sygn. akt V GU 7/13 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ogłosił upadłość dłużnika Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo - Handlowego (...) Sp. z o.o. w P. w celu likwidacji majątku dłużnika.

W toku postępowania Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ustalił, że na dzień ogłoszenia upadłości wartość majątku spółki (...) wynosiła ok 3.022.757,67 zł, zaś zobowiązania spółki wynosiły 4.662.358,81 zł i w stosunku do 7 sierpnia 2013 r. uległy zmniejszeniu o 2.179.104,39 zł. Na ten dzień:

- dłużnik zobowiązany był wobec 81 wierzycieli i pracowników spółki,
- na majątku dłużnika w postaci nieruchomości i wpływach ze sprzedaży mieszkań zostały ustanowione zabezpieczenia w postaci hipotek kaucyjnych i umownych,
- wszystkie umowy kredytowe zostały wypowiedziane przez (...) Bank (...) w R. w dniu 17 lipca 2013 r.,
- przeciwko dłużnikowi toczą się postępowania sądowe i egzekucyjne,
- postępowania prowadzone są na rzecz 8 wierzycieli. Przewidywane koszty postępowania upadłościowego to 493.000 zł, zaś łączne z likwidacji masy upadłości po zrealizowaniu rzeczowego planu podziału masy ości zostały oszacowane na 1.473.209,67 zł.
- majątek spółki wystarcza na koszty prowadzenia postępowania upadłościowego obejmującego likwidację masy upadłości.

W dniu 16 kwietnia 2015r. wierzyciel K. D. zgłosił swoją wierzytelność w postępowaniu upadłościowym PPUH (...) Sp. z o.o. w P., którą zarejestrowano w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim pod sygn. akt V GU 12/13 w łącznej kwocie 142.946,27 zł, w tym 129.525,65 zł tytułem należności głównej oraz kwotę 13.420,62 zł tytułem odsetek za ostatni rok przed datą ogłoszenia upadłości (tj. 5.716,44 zł tytułem ustawowych odsetek od kwoty 50.000,00 zł od dnia 21.11.2012r. do 8.10.2013r. oraz 7.704,18 zł tytułem ustawowych odsetek od kwoty 79.525,65 zł od dnia 9.01.2013r. do dnia 8.10.2013r.).

Powyzsza wierzytelność została zgłoszona w IV kategorii i uwzględniona przez Syndyka na liście wierzytelności w całości pod poz. 79.

Spółka (...) nie kwestionowała zgłoszonej w postępowaniu upadłościowym wierzytelności powoda.

Postanowieniem z dnia 30 maja 2016 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie o sygn. akt V GUp 12/13/ Ap- 6, umorzył postępowanie z uwagi na brak majątku pozwalającego Syndykowi na zrealizowanie podstawowych celów postępowania upadłościowego.

Powyższe postanowienie stało się prawomocne z dniem 16 grudnia 2016 roku.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2017 roku referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie o sygn. akt V GUp 12/13 nadał klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci wyciągu z listy wierzytelności – uzupełniającej w postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec PPUH (...) Sp. z o.o. w P., zawierającym wierzytelność wpisaną pod pozycją nr 79, zaliczoną do kategorii IV w kwocie 142.946,27 zł przysługującą K. D. z informacją, iż wierzytelność ta nie została zaspokojona w całości.

W Sądzie Okręgowym w Łodzi toczyło się postępowanie z powództwa (...) Banku Spółdzielczego w R. z udziałem PPUH (...) Sp. z o.o. w P. jako interwenienta ubocznego po stronie powodowej przeciwko pozwanej (...) spółce jawnej w P. o zapłatę kwoty 611.255,49 zł. Bank dochodził od spółki (...) zapłaty wskazanej kwoty z tytułu zawartej w dniu 12 lipca 2012 roku z PPUH (...) Sp. z o.o. w P. (generalnym wykonawcą) umowy przelewu wierzytelności generalnego wykonawcy w stosunku do pozwanej spółki (...) na podstawie zawartej umowy (...) z dnia 14 lipca 2011 roku wraz z aneksami, która zabezpieczać miała umowę kredytu o kredyt obrotowy o nr (...)z dnia 12 lipca 2012 roku do wysokości zadłużenia z tytułu kredytu z odsetkami i kosztami stwierdzonymi księgami banku. W związku z tym bank (powód) w miejsce generalnego wykonawcy PPUH (...) Sp. z o.o. w P. - na podstawie umowy przelewu żądał zapłaty należności z tytułu zrealizowanych przez PPUH (...) Sp. z o.o. w P. prac wobec inwestora – spółki (...).

Nieprawomocnym wyrokiem z dnia 13 lipca 2018 roku w sprawie o sygn. akt X GC 429/15 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od (...) spółki jawnej M. P. i (...) Zakład Pracy (...) w P. na rzecz (...) Banku Spółdzielczego w R. kwotę 611 255,49 zł wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych oraz kwotę 1.128.315,21 zł wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych od wskazanych kwot z tym zastrzeżeniem, iż pozwany (spółka (...)) odpowiada względem powoda ((...)) do wysokości zadłużenia interwenienta ubocznego (spółki (...)) po stronie powodowej wynikającego z umowy o kredyt obrotowy o nr (...)z dnia 12 lipca 2012 roku.

W toku postępowania ustalono również, że na dzień 12 kwietnia 2018 roku PPUH (...) Sp. z o.o. w P. posiadała zadłużenie z tytułu umowy kredytowej o kredyt obrotowy nr (...)zawartej z - (...) Bankiem (...) w R. w dniu 12 lipca 2012 roku w wysokości: należność główna w kwocie 976.147,78 zł, odsetki od należności głównej wyliczone na dzień 12 kwietnia 2018 roku w wysokości 615.004,97 zł z dalszymi odsetkami liczonymi od dnia 13 kwietnia 2018 roku wg. zmiennej stopy procentowej w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP oraz koszty w wysokości 752 zł przy czym dług ten stał się w całości wymagalny.

Przed Sądem Okręgowym w Łodzi w sprawie o sygn.. akt X GC 124/16 toczy się postępowanie z powództwa PPUH (...) Sp. z o.o. w P. przeciwko (...) spółce jawnej M. P. i (...) Zakład Pracy (...) w P. o zapłatę kwoty 1.068.574,00 zł.

Z informacji udzielonej przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim J. D. wynika, że na dzień 12 marca 2018 roku komornik prowadził sześć postępowań egzekucyjnych przeciwko dłużnikowi PPUH (...) Sp. z o.o. w P., których łączna kwota zadłużenia wynosiła 3.739.147,93 zł w tym należności wobec Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, wobec (...) Banku (...) w R. jako wierzyciela hipotecznego, należności podatkowe na rzecz Naczelnika Urzędu Skarbowego w P..

W odpowiedzi na pismo powoda z dnia 14 stycznia 2019 roku, komornik sądowy wyjaśnił, że prowadził egzekucję z dwóch nieruchomości należących do PPUH (...) Sp. z o.o. w P., które zostały sprzedane w drodze licytacji i w pierwszej kolejności został zaspokojony Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz częściowo (...) Bank (...) z siedzibą w R. jako wierzyciel hipoteczny. Komornik podał, że na dzień 14 stycznia 2019 roku oczekuje na przekazanie

kwoty uzyskanej ze sprzedaży drugiej nieruchomości celem jej rozdysponowania, natomiast z innych składników majątkowych egzekucja przeciwko PPUH (...) Sp. z o.o. w P. jest bezskuteczna.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwani, mimo właściwego pouczenia, poza własnymi twierdzeniami, nie złożyli żadnych wniosków dowodowych celem wykazania przesłanek zwalniających z odpowiedzialności w świetle art. 299 k.s.h. Nie wnioskowali o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, ani też nie przedłożyli żadnej dokumentacji finansowej Spółki, umożliwiającej wykonanie takiej opinii.

Przechodząc do oceny prawnej wytoczonego powództwa, Sąd pierwszej instancji uznał jej za zasadne. Jego podstawę prawną stanowi przepis art. 299 § 1 k.s.h., statuujący odpowiedzialność członków zarządu spółki za wszelkie zobowiązania spółki, które powstały bądź istniały w czasie pełnienia funkcji, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Członek zarządu spółki może zaś uwolnić się od odpowiedzialności jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody (art. 299 § 2 k.s.h.)

Sąd Okręgowy wskazał przy tym, że z konstrukcji powołanego przepisu jednoznacznie wynika, iż mamy do czynienia z domniemaniem odpowiedzialności członka zarządu za szkodę, która jednak nie jest odpowiedzialnością solidarną członka zarządu i spółki, a jedynie ewentualnie odpowiedzialnością solidarną członków zarządu, w przypadku gdy organ ten jest wieloosobowy. Jest to w istocie odpowiedzialność deliktowa spowodowana bezprawnym, zawinionym niezgłoszeniem przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (vide: uchwała 7. Sędziów SN z dnia 7 listopada 2007 roku, III CZP 72/08, OSNC 2009/2/20).

Przesłankami tej odpowiedzialności są: szkoda, istnienie zobowiązania spółki z o.o., bezskuteczność egzekucji z majątku spółki, związek przyczynowy między szkodą a niezłożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości (lub zbyt późnym jego złożeniem), przy czym przesłanka wystąpienia szkody jest objęta domniemaniem. Oznacza to, że wierzyciel, chcąc skierować egzekucję do majątku członka zarządu spółki, nie musi udowadniać poniesienia jakiegokolwiek szkody związanej z niezłożeniem lub opóźnionym złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. Wystarczające będzie, że wykaże bezskuteczność egzekucji z majątku spółki (vide: wyrok SN z dnia 21 września 2005 roku, V CK 129/05, MoP 2005, Nr 20, s. 972; wyrok SA w Krakowie z dnia 31 stycznia 2013 roku, I ACA 1367/12, L.).

Natomiast istnienie zobowiązania spółki z o.o. stanowi warunek sine qua non pociągnięcia członka zarządu do odpowiedzialności w trybie art. 299 k.s.h. i przyjmuje się, że winno być stwierdzone tytułem egzekucyjnym wydanym przeciwko spółce z o.o. (vide: O. K., Odpowiedzialność cywilna..., s. 125; wyrok SN z dnia 21 października 2003 roku, I CK 160/02, MoP 2003, Nr 23, s. (...)).

Nadto, w procesie przeciwko członkowi zarządu niedopuszczalne jest kwestionowanie przez niego zobowiązania spółki, czy też podnoszenia innych zarzutów zmierzających do wykazania niezasadności tytułu egzekucyjnego wydanego przeciwko spółce przez sąd. Oznaczałoby to ponowne sądzenie w tej samej sprawie, co w świetle przepisu art. 366 k.p.c. jest niedopuszczalne, a także naruszałoby art. 365 § 1 k.p.c., zgodnie z którym orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, ale również inne sądy oraz inne organy państwowe i administracji publicznej, a w wypadkach wskazanych w ustawie również inne osoby (vide: wyrok SN z dnia 17 lipca 1997 roku, III CKN 126/97, OSP 1998, Nr 3, poz. 62, uchwała SN z dnia 19 listopada 2008 roku, III CZP 94/08, OSNC 2009, Nr 10, poz. 135).

Co do przesłanki bezskuteczności egzekucji wskazano, że samo zakończenie postępowania upadłościowego przy braku zaspokojenia wierzyciela z masy upadłości stanowi tego dowód, a także – w razie ustalenia listy wierzytelności – źródło pozyskania przez wierzyciela tytułu egzekucyjnego przeciwko upadłemu. Jeżeli zaś osobą upadłą jest spółka kapitałowa, tj. np. spółka z o.o., wówczas sam fakt jej likwidacji w zasadzie przesądza o nieściągalności wierzytelności przysługujących wobec tej spółki innym podmiotom, a w takiej sytuacji jej wierzycielom pozostaje jedynie pozwanie członków zarządu upadłej.

Ostatnia z przesłanek odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h., którą jest związek przyczynowy pomiędzy szkodą wierzyciela a niezłożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, jest domniemywana (vide: uchwała SN z dnia 8 października 2015 roku, III CZP, 54/15), co uzasadnia to, iż wierzyciele na ogół nie znają stanu interesów spółki. Wiedzy w tym zakresie można natomiast wymagać od członków zarządu (vide: wyrok SN z dnia 7 lipca 2005 roku, IV CK 58/05, L.). Brak związku przyczynowego zachodzi zwłaszcza wówczas, gdy zobowiązanie powstało po zgłoszeniu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości (vide: wyrok SN z dnia 30 września 2004 roku, IV CK 49/04, L.).

Jak wynika z art. 299 § 2 k.s.h., członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności z ww. przepisu poprzez wykazanie w toku procesu istnienia jednej ze wskazanych okoliczności zwalniających go od tej odpowiedzialności. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa właśnie na pozwanym. Na wierzycielu (powodzie w niniejszej sprawie) spoczywa obowiązek wykazania istnienia niezaspokojonej wierzytelności wobec spółki, powstałej w czasie sprawowania przez członka zarządu swej funkcji oraz bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce.

Sąd pierwszej instancji uznał, że w przedmiotowej sprawie wierzyciel wykazał istnienie zobowiązania K. D. wobec upadłej PPUH (...) Sp. z o.o. w P. poprzez przedłożenie wyciągu z listy wierzytelności zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną w dniu 31 marca 2017 roku na mocy postanowienia z tej samej daty, określającego dokładnie przysługującą powodowi wierzytelność. Wyciąg taki, m.in. w przypadku gdy doszło do zakończenia postępowania upadłościowego, w toku którego nie zaspokojono wierzyciela, co niewątpliwie miało miejsce w niniejszej sprawie, sam w sobie stanowi tytuł egzekucyjny w rozumieniu przepisu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c., bez względu na to, czy wierzytelność została zgłoszona w terminie, przez który z organów (sędziego komisarza czy sąd) została uznana oraz czy dłużnik ją uznał lub czy też zaprzeczał jej istnieniu.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy doprowadził Sąd Okręgowy do przekonania, że Spółka w upadłości uznała wierzytelność powoda w wysokości 142.946,27 zł powstałą na podstawie wystawionych przez niego dwóch faktur VAT nr (...), w związku z wykonanymi przez powoda na rzecz spółki (...) usługami w postaci wylewek cementowych oraz tynków cementowo-wapiennych. Spółka nie zgłosiła co do tych wierzytelności sprzeciwu w toku prowadzonego postępowania upadłościowego – co jest poza sporem i co zresztą potwierdzają zeznania jednego z członków zarządu upadłej spółki – S. S.

Powód wykazał również, że egzekucja prowadzona przeciwko upadłej Spółce okazała się bezskuteczna, co zostało potwierdzone chociażby w postanowieniu z dnia 30 maja 2016 roku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie o sygn. akt V GUp 12/13

Ap-6 w związku z zakończeniem postępowania upadłościowego przy braku zaspokojenia wierzyciela z masy upadłości.

Sąd pierwszej instancji zauważył przy tym, iż pozwani podjęli próbę uwolnienia się od odpowiedzialności jako członków zarządu poprzez powoływanie się na okoliczności jakoby egzekucja z majątku spółki (...) nie była bezskuteczna oraz, że w razie korzystnego rozstrzygnięcia w sprawie o sygn. akt X GC 126/16 prowadzonej przed Sądem Okręgowym w Łodzi przeciwko spółce (...) o zapłatę wynagrodzenia, spółka (...) będzie dysponować majątkiem pozwalającym na zaspokojenie roszczeń.

Zdaniem Sądu Okręgowego, pominięto jednak, że z dokumentów zgromadzonych w aktach komorniczych wynika, iż prowadzono sześć postępowań egzekucyjnych przeciwko PPHU (...) sp. z o.o. na łączną kwotę 3.739.147,93 zł i doszło do licytacji dwóch nieruchomości przysługujących Spółce, a pierwszeństwo w zaspokojeniu wierzytelności otrzymali wierzyciele hipoteczni. Spółka nie ma więc żadnego majątku, z którego można byłoby przeprowadzić egzekucję i uzyskać środki finansowe, ani nie ma też żadnej, prawomocnie przesądzonej wierzytelności, którą mogłaby egzekwować na swoją rzecz, a spór sądowy, o którym mowa toczy się od kilku lat.

Tym samym, podnoszenie przez pozwanych okoliczności jakoby egzekucja z majątku Spółki była możliwa i mogła doprowadzić do zaspokojenia wierzytelności powoda, w ocenie Sądu pierwszej instancji nie znajduje logicznego uzasadnienia, są bezzasadne i nieoparte żadnym dowodem. Sąd Okręgowy doszedł zatem do przekonania, że Spółka nie dysponuje majątkiem, który pozwalałby na zaspokojenie roszczeń powoda.

Sąd pierwszej instancji zauważył również, że odpowiedzialność na zasadach określonych w art. 299 k.s.h. ponoszą osoby będące członkami zarządu w czasie powstania lub istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna (vide: wyrok SN z dnia 25 września 2003 roku, V CK 198/02, Wokanda 2004/6/7). Jeśli skład zarządu dłużnej spółki zmieniał się, to odpowiedzialność tą ponoszą wszystkie osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna (vide: wyrok SA w Łodzi z dnia 24 października 2013 roku, I ACa 354/13, LEX nr 1388851).

W niniejszej sprawie za bezsporne uznano, że pozwani L. M. – prezes zarządu, M. Ł. – zastępca prezesa, S. S. – zastępca prezesa pełnili funkcję wieloosobowego zarządu Przedsiębiorstwa Produkcyjno Usługowo Handlowego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. przynajmniej od dnia 25 marca 2004 roku do dnia 18 września 2017 roku, a więc także w momencie powstania wymagalnych zobowiązań tej spółki wobec powoda wynikających z faktur VAT nr (...) z dnia 31 października 2012 roku i nr (...) z dnia 19 grudnia 2012 roku.

Poczynione ustalenia dały zatem podstawę do stwierdzenia, że powód wypełnił ciężący na nim obowiązek dowodowy wynikający z art. 299 k.s.h. i wykazał posiadanie roszczenia przeciwko Spółce, bezskuteczność egzekucji oraz legitymację procesową bierną pozwanych. Z kolei pozwani nie wykazali żadnej z okoliczności, na podstawie której w myśl przepisu art. 299 § 2 k.s.h. mogliby uwolnić się od odpowiedzialności za zobowiązania upadłej (...) Sp. z o.o.

W niniejszym postępowaniu pozwani powoływali się zasadniczo tylko na to, że wniosek o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o. został złożony we właściwym czasie. Według ich twierdzeń stało się tak dopiero w sierpniu 2013 roku dlatego, że jeszcze w 2012 roku spółka (...) realizowała kontrakt z (...) Sp. j. o wartości ponad 12 mln zł.

Sąd pierwszej instancji wskazał natomiast, że dla uwolnienia się od odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. nie jest wystarczające samo złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego. Czynności te muszą nastąpić we właściwym czasie, czego ustalenie wymaga wiadomości specjalnych, tj. opinii biegłego, o co pozwanie z kolei nie wnioskowali.

Zwrócono również uwagę, że Spółka (...) składając wniosek o ogłoszenie swojej upadłości obejmującej likwidację majątku w dniu 12 sierpnia 2013 roku podała, iż posiada na ten dzień 70 wierzycieli, wobec których nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Na dzień składania wniosku suma zobowiązań wyniosła 1.209.909,60 zł, zaś szacunkowa wartość majątku - około 374.000,00 zł. Już te informacje, zdaniem Sądu Okręgowego, nawet bez wiadomości specjalnych dają podstawę do przyjęcia, że wniosek nie został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h., co jest równoznaczne z brakiem wykazania przez pozwanych wystąpienia pierwszej przesłanki egzoneracyjnej. Wniosek o ogłoszenie upadłości PPHU (...) sp. z o.o. został złożony w czasie, gdy majątek spółki nie wystarczał na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego i jakiegokolwiek zaspokojenie wierzycieli. Nie budzi więc wątpliwości, że wniosek ten był spóźniony.

W ocenie Sądu pierwszej instancji zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje również podstaw do przyjęcia, iż pozwani nie zgłosili wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie bez swej winy. Za powszechnie przyjęto, że brak winy członka zarządu będzie zachodził jedynie w takich wyjątkowych sytuacjach, jak długotrwała choroba, czy niedopuszczenie go do informacji dotyczących spółki, pod warunkiem jednak podejmowania czynności w tym celu idących (vide: Rachwał A., [w:] Włodyka, System prawa handlowego, t. 2A, 2007, s. 1037). Zatem, tylko taka sytuacja faktyczna, która rzeczywiście obiektywnie uniemożliwia uczestniczenie w czynnościach zarządzania, może uwolnić członka zarządu od odpowiedzialności, na co pozwani w ogóle się nie powoływali.

Konkludując, Sąd pierwszej instancji uznał, że pozwani nie sprostali ciężarowi udowodnienia zaistnienia jednej z przesłanek egzoneracyjnych, która to okoliczność pozwalałaby na uwolnieniu ich od odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h.

Z tych wszystkich względów powództwo uznano za uzasadnione w całości, przy czym Sąd Okręgowy wskazał, że odpowiedzialność członków zarządu wynikająca z powyższego przepisu ma charakter solidarny, a jej zakres obejmuje

nie tylko należność główną przysługującą wierzycielowi wobec spółki, ale także m.in. odsetki za opóźnienie w płatności należności głównej (vide: uchwała SN z dnia 7 grudnia 2006 roku, III CZP 118/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 136; wyrok SN z dnia 8 marca 2007 roku, III CSK 352/06, LEX nr 278665).

O odsetkach Sąd pierwszej instancji orzekł w oparciu o przepis art. 481 § 1 k.c. przyjmując, że pozwani pozostawali i pozostają w opóźnieniu w spełnieniu swojego świadczenia, i zasądził je zgodnie z żądaniem pozwu, co do kwoty 142.946,27 zł od dnia uprawomocnienia się postanowienia z dnia 30 maja 2016 roku o umorzeniu postępowania upadłościowego PPUH (...) Sp. z o.o. w P., tj. od dnia 16 grudnia 2016 roku.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli wszyscy pozwani, zaskarżając go w całości. Każdy ze skarżących podniósł zarzuty:

1. naruszenia przepisu art. 299 k.s.h. poprzez bezzasadne przyjęcie przez Sąd I instancji, że zachodzą przesłanki do zastosowania tego przepisu i uznania odpowiedzialności solidarnej członków zarządu spółki za jej zobowiązania, w sytuacji gdy powód nie wykazał bezskuteczności egzekucji wobec samej spółki z o.o. z całego jej majątku, a pozwani wykazali brak związku przyczynowego pomiędzy szkodą powoda a niezłożeniem przez zarząd spółki wniosku o ogłoszenie upadłości;
2. sprzeczności istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego;
3. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. polegający na dokonaniu oceny dowodów w sposób niewszechstronny, skutkujący błędnymi ustaleniami w powyższym zakresie.

W konkluzji wywiedzionych środków odwoławczych każdy z pozwanych wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na apelację każdego z pozwanych powód wniósł o ich oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja każdego z pozwanych okazała się bezzasadna.

Każdy z pozwanych zaskarżył wydany w sprawie wyrok osobiście, lecz podniesione pod jego adresem zarzuty są identyczne.

W pierwszej kolejności należało rozważyć zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c., gdyż tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny umożliwia właściwe zastosowanie prawa materialnego, a w konsekwencji ocenę zarzutów naruszenia tego prawa.

Zarzut ten okazał się jednak nietrafny. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjął je za własne. Wbrew twierdzeniom skarżących, przy ich konstruowaniu, nie doszło do przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Skarżący powinien zatem wykazać, że w świetle zasad doświadczenia życiowego i budowy sylogizmów, wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający były niemożliwe.

W wywiedzionym środku odwoławczym pozwani nie wskazali nawet, które konkretnie istotne ustalenia Sądu pierwszej instancji są sprzeczne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a tym bardziej nie wykazali, aby były niellogiczne, bądź niezgodne z zasadami doświadczenia życiowego.

W istocie zaś skarżący dążyli do zakwestionowania wystąpienia przesłanek odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki, co nie stanowi elementu oceny materiału dowodowego podlegającej weryfikacji przez przyzmat art. 233 § 1 k.p.c., lecz jest subsumcją, czyli nałożeniem stanu faktycznego ustalonego w sprawie pod dyspozycję przepisów prawa materialnego, w tym przypadku na dyspozycję art. 299 § 1 k.s.h.

W zakresie zarzutu obrazy przepisów prawa materialnego skarżący podnieśli, że Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo przyjął, iż doszło do ziszczenia przesłanki bezskuteczności egzekucji z majątku spółki. Argumentowali, że stan ten nie wynika jednoznacznie z faktu umorzeniu postępowania egzekucyjnego, a samo postanowienie o umorzeniu egzekucji nie zawsze będzie dowodem jej bezskuteczności. Według pozwanych, postanowienie o umorzeniu egzekucji może uzasadniać jedynie domniemanie jej bezskuteczności, co winno podlegać weryfikacji w toku procesu sądowego. Ocenę wystąpienia bezskuteczności sąd powinien zatem dokonać na dzień wyrokowania, gdyż nie jest ona stanem niezmiennym. W tym kontekście skarżący zarzucili, iż co prawda Sąd Okręgowy czynił ustalenia w zakresie dochodzenia przez Spółkę (...) należnych jej wierzytelności przed sądem, lecz nie dokonał właściwej oceny znaczenia tego faktu. Zdaniem pozwanych, przesłanka bezskuteczności egzekucji nie została spełniona, gdyż w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Łodzi o sygn. akt X CG 124/16 Spółka (...) dochodzi od (...) spółki jawnej M. P. i (...) Zakład Pracy (...) w P. kwoty 1.068.574 zł, a nieprawomocnym wyrokiem z dnia 13 lipca 2018 roku w sprawie o sygn. akt X CG 429/15 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od Spółki (...) na rzecz (...) Banku (...) w R. kwotę 1.739.570,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami, z zastrzeżeniem, że pozwany odpowiada względem powoda do wysokości zadłużenia interwenienta ubocznego po stronie powodowej (tj. Spółki (...)). Nie było więc tak, aby sytuacja spółki nie rokowała możliwością zaspokojenia wierzycieli.

Z powyższą argumentacją nie sposób się zgodzić. Nie można bowiem uznać, że powód nie wykazał zaistnienia przesłanki odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. w postaci bezskuteczności egzekucji. Okoliczność ta może być dowodzona wszelkimi dostępnymi środkami, nie tylko poprzez uprzednie prowadzenie bezskutecznej egzekucji. W przedmiotowej sprawie zostało to zaś potwierdzone postanowieniem z dnia 30 maja 2016 roku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim (sygn. akt V GUp 12/13 Ap-6) o umorzeniu postępowania upadłościowego z powodu braku majątku pozostałego po wyłączeniu z niego przedmiotów majątkowych dłużnika obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską na zaspokojenie kosztów postępowania.

Wbrew stanowisku skarżących, postanowienie to, mylnie przez nich utożsamiane z postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, nie stanowi jedynie „uzasadnienia domniemanie bezskuteczności”, lecz jego moc dowodowa podlega takiej samej ocenie jak innych dopuszczalnych przez prawo środków dowodowych. Postanowienie to co prawda ma charakter dokumentu urzędowego, lecz nie jest dowodem, który nie podlega obaleniu. Nie jest zatem wykluczone dowodzenie przez członków zarządu okoliczności przeciwnej, niż wykazana na tej podstawie w celu uwolnienia się od odpowiedzialności.

Pozwani nie wykazali, aby możliwe był wyegzekwowanie wierzytelności powoda z majątku Spółki (...). Podnoszone przez nich zarzuty jest są polemiką, gdyż nie wskazali żadnego majątku spółki, z którego powód mógłby się zaspokoić. Za taki majątek nie można bowiem uznać wskazywanych przez nich wierzytelności. Po pierwsze, żadne z toczących się procesów sądowych z udziałem Spółki (...), na które powołują się skarżący, nie został jeszcze prawomocnie zakończony (vide: k. 304 i 304 odw.). Trudno więc wymagać, aby powód oczekiwał na zakończenie tych spraw, a i nie ma gwarancji, że wierzytelności te zostaną zasądzone. Po wtóre, z wierzytelności zasądzonej w postępowaniu toczącym się z powództwa (...) Banku (...) w R. powód nie mógłby się w ogóle zaspokoić, gdyż została ona zbyta przez Spółkę (...) na rzecz banku, który dochodzi jej zapłaty na swoją rzecz.

Spóźniony i nieskuteczny jest także podniesiony na rozprawie apelacyjnej zarzut niezgłoszenia przez powoda wierzytelności we wszczętym w 2017 roku postępowaniu likwidacyjnym Spółki (...). Skarżący nawet nie twierdzili, że na te datę istniał majątek spółki.

W kontekście spełnienia warunku bezskuteczności egzekucji pozwani podnieśli również, że członkowie zarządu nie mogą ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., gdy wierzyciel nie uzyskał zaspokojenia ze względu na

niepodjęcie w stosownym czasie egzekucji przeciwko spółce, o ile mogła zakończyć się pozytywnie. Według skarżących, oceniając zniszczenie się lub brak zniszczenia przesłanki bezskuteczności egzekucji, Sąd pierwszej instancji poprzestał na uwzględnieniu jedynie okoliczności wskazywanych przez stronę powodową, pomijając fakty przemawiające za wersją strony przeciwnej.

Powyższe stanowisko jest niczym nieuzasadnione. Zgodnie z ciężącym na powodzie obowiązkiem dowodzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne, K. D. wykazał wystąpienie przesłanek odpowiedzialności członków zarządu z art. 299 § 1 k.s.h. w postaci istnienia wierzytelności względem Spółki (...) oraz bezskuteczności jej egzekucji z majątku spółki. Twierdzenia skarżących, że zawiniona przez wierzyciela zwłoka w egzekucji należnej od Spółki (...) wierzytelności doprowadziła do jej bezskuteczności są gołosłowne. Pozwani nie przedstawili bowiem żadnych dowodów na tę okoliczność. Zgłoszone przez stronę powodową dowody, zwłaszcza z dokumentów z akt sprawy postępowania upadłościowego Spółki (...), nie pozostawiają żadnych wątpliwości co do złej kondycji finansowej spółki w chwili zgłoszenia wniosku o upadłość. Tym samym brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania, że wcześniejsze podjęcie przez powoda czynności egzekucyjnych uchroniłoby go przed bezskutecznością egzekucji, skoro w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego taki wniosek jest nieuprawniony.

Nie można także podzielić twierdzeń pozwanych, że w przedmiotowej sprawie wykazali zaistnienie jednego z warunków egzoneracyjnych, o których mowa w art. 299 § 2 k.s.h. W tym zakresie pozwani nie sprostali ciężącemu na nich obowiązkowi dowodzenia faktów, z których wywodzą skutek prawny w postaci uwolnienia się od odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. Pozwani nie przedstawili żadnych dowodów, z których wynikałoby, że wniosek o upadłość Spółki (...) został zgłoszony we właściwym czasie, ani że pomimo niezgłoszenia wniosku w terminie, wierzyciel nie poniósł szkody lub się ona nie zwiększyła. Nie wykazali również inicjatywy dowodowej w tym zakresie. Pozwani, pomimo pouczenia ich o konieczności przedstawiania własnych twierdzeń, zarzutów i dowodów nie wykazali w tym zakresie inicjatywy.

Z tego też powodu zarzut pozwanych dotyczący złożenia wniosku o upadłość Spółki (...) we właściwym terminie miał jedynie charakter polemiczny. Natomiast zarzut braku poniesienia przez wierzyciela szkody został zgłoszony dopiero w toku postępowania apelacyjnego. Zarzut ten nie został przez pozwanych w żaden sposób wykazany.

Szkoda jako przesłanka odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. jest domniemana, tak samo jak zaistnienie związku przyczynowego między nią a niezłożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, w tym przypadku - we właściwym czasie. W ten sposób dochodzi zatem do przerzucenia ciężaru dowodzenia. Powód dla skuteczności wytoczonego powództwa nie musi wykazywać ani wystąpienia po swoje stronie szkody, ani istnienia związku przyczynowego między szkodą a brakiem zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie. Pozwani, chcąc się uwolnić od odpowiedzialności za zobowiązania spółki, powinni wykazać brak zaistnienia przesłanek odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h. objętych domniemaniem, obalając je, czego nie uczynili.

Również podnoszona przez skarżących okoliczność, że inni wierzyciele Spółki (...), będący tak jak powód jej podwykonawcami, uzyskali zaspokojenie swoich roszczeń od inwestora, nie może być rozważana na etapie postępowania apelacyjnego. Brak dochodzenia przez powoda spornej wierzytelności od inwestora jako współdłużnika solidarnego w kontekście braku spełnienia warunku bezskuteczności egzekucji nie był wcześniej podnoszony, a zatem podlegał pominięciu w myśl przepisu art. 381 k.p.c.

Należy wskazać, że w toku niniejszego postępowania powód miał jedynie wykazać istnienie swojej wierzytelności i bezskuteczność jej egzekucji wobec Spółki (...), nie zaś to, czy dochodził zapłaty od współdłużnika solidarnego spółki. Z samej zaś istoty solidarności biernej wynika, że wierzyciela może wedle własnego wyboru żądać wykonania zobowiązania w całości lub w części od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna. Po stronie powoda nie istniał zatem żaden obowiązek dochodzenia należnej mu od Spółki (...) wierzytelności jako jej podwykonawcy od inwestora.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację każdego z pozwanych w całości.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Skoro apelacje żadnego z pozwanych nie zostały uwzględnione w żadnej części, powinni oni zwrócić stronie przeciwnej poniesione przez nią koszty niezbędne do celowej obrony, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) w wysokości 4.050 zł.

(...)